

Landskap: *Blekinge* Upptecknat av: *Aug. Holmberg*
 Härad: *Bräkne* Adress: *Svängata*
 Socken: *Asarum* Berättat av: *Se: Texten*
 Uppteckningsår: *1938* Född år ..... i .....

Register		sida	
	Översigt	1	2
Sågner:	Stora Mor & Väitchoren	3	
"	Där starke höllhonen	4	
"	Där doktia väkan	5	7
"	Prästen som döpte höllongen	7	8
"	~~Drängen som gifte sig med Bergväkan~~	~~8~~	
"	Drängen som råkade ut för pöddan	8	10

Svar å ULMA: kartfrågelista 16 och 17.
 ("Bergväsen" resp. "Sågner om underjordiska
 och bergväsen.")

10 sidor.

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge
 Härad: Bräkne
 Socken: Asarum
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Aug Holmberg
 Adress: Svängsta
 Berättat av:
 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
sid 1

Bergväsen

Namnet Bergväsen okänt i vår ort. Det var ingen brist på sagor om Bergstroll, skogstroll, skosmor och sjöra. Men folket skiljde ej noga på vilket slags som avsågs när de talade om dem. En gång en fackasa talades om kunde ett bergstroll vara hufvudpersonen. En annan gång kunde samma fackasa säjas om ett skogstroll. Språga om de olika trollens inställning till människorna, kunde man vid nogare granskning finna en skillnad. Då det talades om elakheter mot "folket" blev det oftast skogstrollen som troddes vara de mest farliga och illasinnade. När det åter frågades om utbyte av tjänster så uppgavs bergstrollen såsom mera välsinnade och lätta att komma ursams med. I somliga sagor skildrades dessa såsom både godmodiga, hjälpsamma och givmilda. Tyngrehet om någon råkade göra dem en tjänst. Mycket rika avsågs de vara.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Lvångsta
 Socken: Ararum Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1938 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
sid 2

Pengar, silversaker och kopparskittlar talas ofta om i sägnerna.
 Men mat och dryck talas om att de kom till människor och tiggare
 om vintertiden Brännvin var de förtygsta i De trodde ha både kor
 getter och hundar smida i bergens hövdes de ibland, men vad de
 smide talas inte om Ierw lär det väl ej varit ty vissa sagner
 talar om att de tiggare järnredskap av kristet folk I motsatts till
 skogsbriell och sjöra voro de dödliga Det taltes till och med om gifter=
 mål hos dem så det tycks som de haft ungefär likadana samfund-
 förhållanden som det så kallade: kristna folket.

Närmedan i kort sammandrag några sagner sådana jag hört
 dem Skulle jag outala dem på folkets sätt erfordrades det många
 hundra ark. Dömliga lämpar sig ej heller i skrift.

Men för att få fram det kärnfulla av sägnerna måste
 jag berätta dem på allmogespråket.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge
 Härad: Bräkne
 Socken: Ararum
 Upppteckningsår: 1958

Uppptecknat av: Aug. Holmberg
 Adress: Svängsta
 Berättat av:
 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 3

Stora-Mor och Väiteheren

På ett ställe hade vi en väitehere = (vaktpojk = Fårabore) som inte
 va födder i fjöntarp. Där va ett stort berg i haven o där boode där
 en rålia stor karing som kallades: Stora-Mor o där hällde heren
 se te väns mä o därfor to allri vargarna nära jyr = (djur) fo honom
 La ble karingen sjuk o en da to vargen en ko fo heren Heren kvickt
 smode hem o smö se te en stor ost o en kanna brännvin o sin bar=
 kade han i väg te berget o böste på. Da kom där en trollbytling
 ut o fråde va han ville jo ja vill tala vt. Mor. ja har lite gott te na
 Han kom ing o lemnade att te karingen o how åt o söp sa hon ble
 bra mä samma. Na så heren sajt = (sagt) ho där va sa sae hon:
 Där ska vi nock hjälpa! Du ska få en å mine kor istället O när
 ja kommer opp så ska ja hålla ette vargalousana sa vi inte tar
 flera kor för de. Nu va där kom svart, istället för att alla

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bräkene Adress: Svängsta
 Socken: Asarum Berättat av:
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 4

bonden kor va röva. Derfor kunde heren inte smygga mä bytet utan va tvungen att säga hur han fått kor. Men bonden blev glad för bytet fo va "mäst likamoet smör ette dränna kor som allihop vi aure korna. Ja bonden ga Stora-Mor en kanna brännvin till.

Dän starke tröllheren.

En söndag va alla Farslycke drängar ihopmä o lötta på den stora drängalötten vi have på bygatan (Lyftesten som fanns lagda på flera bygator vilka ungdomen försökte lyfta hette Drängalötten) Men va va löin vi tyode lötta den. Rätt va va kor där en liten sjakter (svart) lojer heratjönke (=halvuxen pojke) o ställde se te o grina ot ovu o sa sae han: "Dä va sk-t! tyja ni inte lötta vän lille kelompren. Ja fo du tyja väl din "suke" (=skällörs) va va "nau som sae. Jaa tjönken to i o lötte stenen som ingenting. Hoar ä du hemma som ä sa starke frågte vi va. Ja bo i Gamslat

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge
 Härad: Bräkne
 Socken: Asarum
 Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Adress: Svängata
 Berättat av:
 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
—
sid 5

sa heren. Ni skulle ha på hösen (hufvudet) fo då ni ha skälte
 me mee, män vill ni låta me få dandare kronbissen = (En skära)
 där hänger på väggen sa ska vi va sams fo dan behöver ja män
 vi ska skära vårt korv Jaa orängana tore inte annat än låta
 honow ta skäran, ossa gick han o han sägs aldrig mer.
 (Gamstat = En bergsklint a Kroksjömilä gård. Mellaryds s.u.)

Dän doktia råkan

(Dränga-Jösse berättar) Di mä sia va di vill om Guss or
 män då har mer o betyva än va annat sk-tprat som hålöst
 Vill ni höra på sa ska ja tala om dän doktia råkan = (flickan)
 "Då" va oin gång en oräng som skulle gå ätte oxarne bittra in
 morrow i själva soloppgången O när han va kommen oppå di
 länge flathallarna (Platt berg) o gick o trallare som likast så
 fick han si alle bergatrollets unga där di lå o gassave sig i solen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Svängsta
 Socken: Asarum Berättat av:
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 6

o ibland som va da ojna rälige grannar dake som sto o kammade
 se ma en tjörnegren = (Hänkuske = Prunus spinosa) Hva a da sa
 glar förfrägte dakan Fo da da a sa grannar sa drängen. Tycke du
 da, sa dakan Ja da tycke ja, o när du blev gammal nock sa vill ja
 gifte me ma de, sa drängen Väll or ma da da sa dakan, ossa taltes
 da inte mer om att dan gången.

Tu la tri år = (två eller tre år) darette, oin da drängen gick o arve
 kom där oin liten löjer gobbe te honow och frägte om han ville
 hålla or ma hva han hade lovat hansas dake I bräaket = (Hastig-
 heten) kom inte drängen ihag dävåra, utan han sto där o drönte
 på att, man sa fant han se o han va just inte sa nyter på att
 na han tänkte över att rejttit Men gobben ba honow gå ma hem
 o titta på dakan Ja na drängen fick si na, sa va how leben tie
 gånger grannare än sist, o na han da fick lov om en bra

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bräkene Adress: Lovängsta
 Socken: Asarum Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1958 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
—
s. 7

skrädderis mä pengar, sa sto han te O vi fick att bra fo han kunne köpa en gård o betala där skoutant Men drängen ble likaväl en fähund mot na sa han te o mä sto heune ibland. Så en da han skulle köra hem ett lass råg tyode inte oxarna mä att, man da kom hävingen o dro hem lasset bara själv. Koss i Jesu namn hva du är starkere sa drängen. Kvaför lät du mig slå de, så starkere sou du ä?
 Jo sa han hade inte prästen läst ordare om en ma vi gifte oss som bant me sa jagu skulle ja dramma de han du va säker på!

(Drängen Kal-Abraus-Johan berättar:)

"Dä va oin gång en prest o hans fru som satt en kväll o pratade om sina vänner (= göromål) Sa kom dä när o "boste på" (= knackade på dörren) När di dä yppnade sa sto där ett kjinfolk i fastan o hade en liten nyfförder onge i fainen o fråte om prästen ville döpa honom Ja prästen ville veta va han va för en o va han hoille (= hennes namn) Namn har ja många

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bhåkne Adress: Loångata
 Socken: Asarum Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1938 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
—
sid 8

hem han ja var ja kommed Hor gammal ja ä vet jag inte, man ja her sett
 tre ekaskogav växa opp o ruttua ner igen, ougen ä inte min utan ja är
 skickad ästad av Flinta-Kittan i Ubbjåat = (Urbärget) O ä dä så att
 ni vill döpa ougen så har ja en hopparkättel mä me, o dä ä lite i kätteln
 som ä bra o ha. Då förste prästen att det var Bärge-bearingen opppe i
 Urbjarsbacken som skickat henne Jaa, prästen döpte ougen o ma han see
 gick ut på gåern = (gårdplanen) och skulle tilla på kättelen så va dä
 en hel skrällorus mä vita pengar på bottuen Ja, istället för att prästen
 förut vatt fattig som en lus, ble han där rikaste i hela socknen.

(Kal-Abrams Johan = Småländing. Tjente dräng i Jeppe Hoka. Asarum.)

Kal-Abrams-Johan berättar vidare:

Öin gång va dä en dräng som gick o slo "boitespoor". (Fodergräs, att ha
 med på färdvägen) sa såg han en stor padda som kravlade i gräset
 Drängen visste ju att dä inte va bra o göra paddor man skae = (skada)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
 Härad: Bräkne Adress: Swängsta
 Socken: Asarum Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1958 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
—
sid 9

Mån orängen hade bränt så då va på vippen att han kuggat henne tu-tu-tri gånger. Men allt så tycke paddan huka unnan. Bäst då va tyckte orängen att paddan satte opp hutet mitt framför se, o då kunne han inte haitta (hejra kuggat) mån då han trodde va paddan, va hans ejna (=egen) storfa fo han gick barfota. Nu gick han o sköta små o flöstra om tan. Och unnan tinn kunne paddan skriva unnan.

En lång ti därefter va orängen o lette (letade) ette oxarna i hagen. Så hörde han en onge som gick o lipade så bitterliga. Hva fattas då va frågte orängen. O ja råka inte hem, sa ongen. Hvar bo du fråde orängen. I det stora bärget va Metajön. Ja, orängen va govillin o följde må ongen hem o där bjödde bärgekoringen honom på mat o brännvin inge i bärget. Där va en sal sa stor som en kyrka. Rätt som orängen satt ve boret tillade han opp o såg att då hängde en hiskila stor komposthall i en sytra över hutet på an (= Stor, nästan rund fältsten)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5612

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Aug. Holmberg
Härad: Bräkne Adress: Loångsta
Socken: Asarum Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1938 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
s. 10

Trollkärningen säg att hon va rätter o sae: Likaså rätter som du ä nu
va ja den gåsen ja hade gått ut på ången te o barna O du nick över